

Acil Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Rol Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Karanfiller, Ayşe¹ <https://orcid.org/0009-0004-4661-3475>

Silman, Fatoş² <https://orcid.org/0000-0003-0815-5632>

Öz

Gönderi tarihi:

22.12.2024

Kabul tarihi:

24.04.2025

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi uzaktan eğitim,
Uzaktan eğitim,
Öğretmen rol yeterliliği,
ilkokul öğretmenleri

Meydana gelen değişimler ve gelişmeler ile birlikte öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri geçmişe göre daha da önem kazanmıştır. Çalışmanın temel amacı; KKTC’de acil çevrimiçi uzaktan eğitimde görevi ve sorumluluğu üstlenmek durumunda olan ilkokul öğretmenlerinin rol yeterliklerini, demografik değişkenler açısından incelemektir. Tarama yönteminin kullanıldığı araştırmanın örneklemini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ilkokullarda görev yapan 400 sınıf ve branş öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri iki bölümden oluşan bir ölçekle toplanmıştır. Veri toplama aracı; demografik değişkenler ve çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterliklerini belirleme ölçeğinden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde hazırlanan, 19 maddelik “Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Rol Yeterliklerini Belirleme Ölçeği” 3 faktörden oluşmaktadır. Araştırmada nicel verilerin istatistiksel çözümlemesini gerçekleştirebilmek amacıyla, SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmaya katılan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimde sahip oldukları rol yeterliği algılarının; yaşlarına, eğitim durumlarına, mesleki kıdemlerine, eğitim verdikleri sınıflara göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bunun yanında; öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Çalışmanın sonuçları alanyazındaki benzer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Investigating Teachers' Role Competencies in Online Distance Education from the Perspective of Various Variables

Abstract

Received

22.12.2024

Accepted

24.04.2025

Key Words

Online distance education,
Distance education,
Teacher role competence,
primary school teacher

In the context of contemporary changes and advancements, the role competencies of teachers in online distance education have become increasingly significant. This study aimed to investigate the role competencies of primary school teachers in Northern Cyprus, considering various demographic and professional variables. A survey research design was used in the study. The sample consisted of 400 primary school teachers in Northern Cyprus. Data were collected through a two-part instrument comprising a demographic questionnaire and a scale specifically developed to measure teachers' role competencies in online distance education. The scale includes 19 items structured on a five-point Likert scale, organized into three distinct factors. Statistical analyses were conducted using SPSS. The findings revealed that teachers' perceptions of their role competencies in online distance education did not significantly differ based on age, educational attainment, professional experience, or the grade levels they taught. However, a statistically significant difference was identified between male and female teachers regarding their perceived role competencies in this context. The results of the study were discussed by comparing them with the findings of similar studies in the literature.

¹ Karanfiller Ayşe, Uzm., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, aysekaranfiller@gmail.com

² Silman Fatoş, Prof. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, fsilman@ciu.edu.tr

GİRİŞ

Uzaktan öğretim; öğrenciler ve öğretmenin aynı mekânda birlikte bulunmasına gerek olmayan, planlama ve rehberliğin ön planda olduğu, teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetleridir (Holmberg, 1995). Uzaktan eğitimde; içerik, değerlendirme ve etkileşim öğeleri alıcılara dijital ortam aracılığı ile iletilmektedir. Dünyada meydana gelen COVID-19 pandemisi nedeni ile yüz yüze eğitimi kullanma olanağı ortadan kalkmış ve uzaktan eğitim neredeyse tüm ülkelerde zorunlu hale gelmiştir. COVID-19 öğretmen ve öğrencileri; dijital cihazları, çevrimiçi kaynakları, eğitimde teknolojiyi daha etkin kullanmaya teşvik etmiştir (Mulenga ve Marban, 2020). Öğretmenler, öğrencilere internet aracılığı ile içerik sunma ve öğretme mecburiyetinde kalmışlardır.

Uzaktan eğitimin verimliliğini belirleyen faktörler ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar incelenmiştir. Barış (2015) yaptığı çalışmada; öğrencilerin teknolojik cihazlara sahip olma durumları, cinsiyetleri, internet erişimleri, okudukları bölüm gibi değişkenleri göz önünde bulundurmuş ve uzaktan eğitime yönelik geliştirdikleri tutumlarına bakmıştır. Bunun sonucunda; kendine ait teknolojik cihazı bulunan ve bulunmayan öğrencilerin tutum puanlarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Buna benzer olarak, öğrencilerin teknolojideki (bilgisayar, internet vb.) donanımlarının da, derse olan tutum ve başarılarını etkilediği görülmüştür (Foshay ve Bergeron, 2000).

Uzaktan eğitim ile kötü tecrübeleri olan öğrencilerin ise uzaktan eğitime sıcak bakmadıkları ve uzak durmak istedikleri belirlenmiştir (Mitchell vd., 2005). Bu nedenle Taşpınar'a (2014)'a göre; verilen eğitimin kalitesi, uzaktan eğitime karşı olan olumsuz düşünceleri olumlu hale dönüştürebilecek en önemli etkenlerdendir. Aynı şekilde uzaktan eğitimde verimli olmayan dersler sonrasında, yüz yüze eğitimde ders dinlemenin daha çok etkisi olduğunu düşünen öğrenciler, uzaktan eğitime karşı olumsuz bakış açısı geliştirmektedirler (Antalyalı, 2004). Ancak; Eygü ve Karaman (2013) yaptıkları çalışmada, diğer araştırmaların tam tersine, öğrencilerin teknolojiyi kullanabilme becerileri ile uzaktan eğitimden memnuniyet durumları arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamışlardır.

Eğitimciler üzerinde yapılan birçok çalışmada; kişilerin uzaktan eğitim ile ilgili sahip oldukları bilgilerinin, uzaktan eğitime karşı olan bakış açılarını etkilediği tespit edilmiştir (Ağır, 2007; Ateş ve Altun, 2008). Bu sonuçlardan da; uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olmanın uzaktan eğitime olan bakış açısını, dolayısıyla uzaktan eğitimde meydana gelen başarıyı etkilediği anlaşılmaktadır. Burke ve Dempsey (2020) ise yürüttükleri çalışmada, COVID pandemisi döneminin eğitimcilere dijital öğrenme dünyasını keşfetme ve kendilerini geliştirmelerinde önemli bir olanak sunduğunu rapor etmişlerdir. Eğitimcilerin çevrimiçi platformları kullanmada yaşadıkları tüm bu zorlukların yanında; uzaktan eğitimde zaman ve yer sıkıntısı bulunmadığından, uzaktan eğitim maliyeti azaltmıştır (Olçay ve Döş, 2016).

Uzaktan eğitimde; öğretmen, öğrenci, akranların birbirlerine uzak olmasının ve aralarındaki faydalı iletişimin kısıtlı olmasının, eğitimde motivasyon eksikliğine yol açtığı görülmüştür (Uzoğlu, 2017). Öztaş ve Kılıç (2017) da yaptıkları çalışmada; buna benzer olarak derslerinin senkron olmasına rağmen, öğrencilerin öğretmenleriyle iletişim kopukluğu yaşadıkları ve donanımsal problemler yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Sümer'in (2016) çalışmasında da; uzaktan eğitimde öğrencilerin öğretmenlerle olan iletişimlerinin yetersiz olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun sanal sınıfları yönetmede sorunlar yaşadıkları, bu nedenle dersleri yürütemedikleri görülmüştür. Öğretmenlerin sınıf yönetimi ve planlamaları yüz yüze eğitimdekinden daha zor olmakta, kontrolü zorlaştırmaktadır. Teknoloji ile iç içe olmayan öğrenci ve öğretmenler için alışma süreci gerekmektedir.

Tüm bu çalışmalarda elde edilen sonuçlardan hareketle, çevrimiçi eğitimin etkililiği öncelikle öğretmenlerin sanal sınıfa getirdikleri yetenek ve uzmanlığa bağlıdır. Bu durum, uzaktan eğitim ile çevrimiçi öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır (Mehrotra vd., 2022). Çevrimiçi öğretmen yeterlikleri, yüz yüze eğitimdeki öğretmen yeterliklerinden tamamen farklıdır. Teknoloji tabanlı uzaktan eğitimde öğretmen yeterlikleri literatürde “Çevrimiçi Öğretmen Yeterlikleri” olarak tanımlanmaktadır (Baturay ve Türel, 2012).

“Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin ve Öğretmenlerin Roller” isimli çalışmada çevrimiçi öğretmen yeterlikleri; öğrenci merkezli eğitimi ön planda tutabilme, öğrencilerde, öğrenme sorumluluğu oluşturacak ortam sağlayabilme, öğrencilerin kişisel gelişimlerine rehberlik edebilme, öğrencilere iş birliğine dayalı öğrenme ortamı yaratabilme, kolay ve kalıcı öğrenme sağlayabilmek için etkileşimli tartışma grupları oluşturabilme, öğrencilere rehberlik ederek uygun geri bildirimler verebilme, öğrenci özerkliğinin bilincinde olup bireysel farklılıklarını görebilme, bilgiyi iletirken araştırmaya devam ederek, gerçek ve güncel bilgiler sunabilme gibi becerilerle ifade edilmektedir (Altınay vd., 2004). MEB’e (2017) göre; öğretmen yeterlikleri ile ilgili çeşitli evrensel ilkeler belirlense de, dijital dönüşüm ve küresel eğitim trendleri göz önünde bulundurularak sürekli kriterler yenilenmelidir.

İlkokul öğrencilerinin gelişimsel özelliklerinden dolayı sahip oldukları kısa dikkat süresi ve somut öğrenme ihtiyacı, öğretmenlerin dijital pedagoji yeterliliklerindeki sınırlılıklarla birleştiğinde çevrimiçi öğretimi zorlu bir süreç haline getirmektedir. UNESCO (2021), pandemi döneminde ilkökul öğrencilerinin çevrimiçi derslere erişimde ciddi sıkıntılar yaşadığını belirtmiştir. Türkiye’de ise Eğitim Reformu Girişimi ilkökul öğrencilerinin matematik ve okuma becerilerinde belirgin bir gerileme olduğunu raporlamıştır (ERG, 2021). Bu gerilemenin temel nedenleri arasında, öğretmenlerin dijital araçları etkin kullanma konusundaki yetersizlikleri gösterilmiştir (Bozkurt vd., 2020). İlkokul öğretmenlerinin %42’sinin çevrimiçi ölçme-değerlendirme araçlarını etkin kullanmakta zorlandığı belirtilmiş; bu durumun öğrenci performansının izlenmesi ve geri bildirim süreçlerinde önemli bir engel oluşturduğu vurgulanmıştır (ERG, 2021).

Benzer şekilde, UNICEF (2021) tarafından hazırlanan raporda, öğretmenlerin %55’inin bu alanda ek eğitim ihtiyacı olduğu tespit edilmiş, özellikle ilkökul düzeyinde teknoloji entegrasyonunun ve ebeveyn iş birliğinin yetersizliği öne çıkan sorunlar arasında gösterilmiştir. Bu veriler, ilkökul düzeyinde pedagojik adaptasyonun kritik önemini vurgulamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ise pandemi döneminde başlattığı "Dijital Ölçme ve Değerlendirme Eğitim Programları" ile bu ihtiyacı karşılamaya yönelik adımlar atmıştır (MEB, 2021). Ancak; alanyazında ilkökul öğretmenlerinin çevrimiçi yeterliliklerine ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmekte, söz konusu programların etkililiği ve yaygınlığı üzerine sistematik veri eksikliği bulunmaktadır. Bu da ilkökul öğretmenlerinin çevrimiçi yeterliliklerinin derinlemesine incelenmesini akademik bir gereklilik haline getirmekte ve alanyazındaki bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

COVID-19 pandemisinin, ilkökullarda acil ve plansız bir dijital dönüşümü zorunlu kılmasıyla, UNICEF (2021) gelecekteki başka krizler (salgınlar, doğal afetler vb.) için eğitim sistemlerinin direncini artırma gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, iklim değişikliği kaynaklı okul kapanışları gibi senaryolarda da ilkökul öğretmenlerinin çevrimiçi yeterliliklerinin kritik olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle ilkökul öğretmenlerinin çevrimiçi yeterliliklerini incelemek, yalnızca pandemi deneyimini değil, olası gelecek krizlerde ilkökul öğretmenlerinin hazırlık düzeyini ölçmeyi hedefleyerek eğitim politikalarına proaktif çözümler sunmayı amaçlamaktadır.

Amaç

Araştırmmanın temel amacı; KKTC’de çevrimiçi uzaktan eğitimde görevi ve sorumluluğu üstlenmek durumunda olan ilkokul öğretmenlerinin rol yeterliklerini, çeşitli değişkenler açısından incelemektir.

Yapılan araştırmanın, çevrimiçi uzaktan eğitimin daha verimli olmasını sağlayabilecek resmi kurumlara ve ileriki araştırmalara öncülük etmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiş ve bunlara yanıt aranmıştır:

1.KKTC’de görev yapan ilkokul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algıları nasıldır?

2.KKTC’de görev yapan ilkokul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem, eğitim verilen sınıf değişkenlerine göre nasıl bir farklılık göstermektedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle araştırmada; nicel araştırma yöntemlerinden, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırma evrenini, Kuzey Kıbrıs’ta ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş (İngilizce – Müzik – Resim – Beden Eğitimi) öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise, bu evrenden seçilen 400 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan örneklem, evrendeki tüm birimlerin eşit seçilme şansına sahip olduğu basit rastlantısal örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	259	64.75
	Erkek	141	35.25
Yaş	22 – 30 yaş arası	76	19.00
	31 – 40 yaş arası	116	29.00
	41 – 50 yaş arası	133	33.25
	51 – 60 yaş arası	75	18.75
Eğitim Durumu	Lisans	312	78.00
	Lisansüstü	88	22.00
Mesleki Kıdem	1 – 5 yıl arası	46	11.50
	6 – 10 yıl arası	58	14.50
	11 – 15 yıl arası	65	16.25
	16 – 20 yıl arası	53	13.25
	21 – 25 yıl arası	69	17.25
	26 – 30 yıl arası	72	18.00
	30 yıl ve üzeri	37	9.25
Eğitim Verilen Sınıf	1. Sınıf	43	10.75
	2. Sınıf	47	11.75
	3. Sınıf	51	12.75
	4. Sınıf	53	13.25
	5. Sınıf	47	11.75
	Branş	159	39.75

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin %64.75'inin kadın, %35.25'inin erkek olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin %19'unun 22 – 30 yaş, %29'unun 31 – 40 yaş, %33.25'inin 41 – 50 yaş ve %18.75'inin 51 – 60 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin %78'inin lisans, %22'sinin lisansüstü düzeyinde öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %11.50'sinin 1 – 5 yıl, %14.50'sinin 6 – 10 yıl, %16.25'inin 11 – 15 yıl, %13.25'inin 16 – 20 yıl, %17.25'inin 21 – 25 yıl, %18'inin 26 – 30 yıl, %9.25'inin 30 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca 1. sınıflara eğitim veren öğretmenlerin %10.75, 2. sınıflara eğitim veren öğretmenlerin %11.75, 3. sınıflara eğitim veren öğretmenlerin %12.75, 4. sınıflara eğitim veren öğretmenlerin %13.25, 5. sınıflara eğitim veren öğretmenlerin %11.75, branş öğretmenlerinin ise %39.75'lik dilimi oluşturduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada “Demografik Form” ile “Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Rol Yeterliklerini Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Demografik bilgiler kısmı; kişisel bilgiler, eğitim bilgileri ve mesleki bilgileri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem, eğitim verilen sınıf) içermektedir.

Yapılan çalışmada, Kavrat ve Türel (2013) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Kavrat ve Türel'in (2013) ölçek geliştirme sürecinde örneklem; uzaktan eğitim ile ilgili tecrübe sahibi olan “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE)” bölümü, 3. veya 4. sınıf, toplamda 173 öğrenciden meydana gelmektedir. Çalışmada; bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanındaki öğretmen adaylarının görüşleri kapsamında, çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmen rol yeterliklerinin listelenebilmesi için, literatürde yer alan ve ION (2011) tarafından belirlenen yeterlikler ele alınmıştır. Bu maddeleri çeşitli uzmanlar incelemiş ve ölçek 5'li Likert tipinde (Hiçbir Zaman, Nadiren, Bazen, Çoğu Zaman, Her Zaman) hazırlanmıştır. 43 maddeden oluşan ölçek katılımcılara uygulanmıştır. Yapı geçerliğini sağlama amacı ile yapılan açıklayıcı faktör analizinde, her biri farklı bir öğretmen yeterliğini ele alan, toplamda 20 maddeden meydana gelen, dört faktörlü bir ölçek oluşturulmuştur. Bu faktörler aşağıdaki gibidir:

1. İletişimci Rol Yeterliği
2. Teknik Rol Yeterliği
3. Sosyal Rol Yeterliği
4. Pedagojik Rol Yeterliği

Toplam varyansın %66'sını açıklayan ve 0.943 Cronbach Alpha değeri ile yüksek güvenilirliğe sahip ölçek, bu araştırma bulgularını elde edebilmek amacı ile kullanılmıştır. Ancak, araştırmaya uygun olmaması nedeni ile 1 madde ölçekten çıkartılmış ve 19 maddeden oluşan yeni bir ölçek oluşturulmuştur. “Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Rol Yeterlikleri” ölçeğine yapılan analizde, Kaiser – Mayer – Olkin (KMO) katsayısı 0.906, Bartlett's testi sonucu ise ($\chi^2=4906.283$; $sd=171$; $p=.000<.05$) anlamlı olarak bulunmuştur. Ardından, 19 maddelik ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak için “Açıklayıcı Faktör Analizi” uygulanmış ve Pedagojik Rol Yeterliği, Teknik Rol Yeterliği, İletişimci Rol Yeterliği olmak üzere üç faktör elde edilmiştir. Ölçeğe, belirlenen faktörlerin ardından tekrardan cronbach's alpha iç tutarlık testi yapılmıştır. “Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Rol Yeterlikleri” ölçeğinin cronbach's alpha iç tutarlık katsayısının 0.922 olduğu görülmüştür. Ölçeğin kapsam geçerliği ve dil–anlatımına bakılması için; Eğitim Teknolojisi alanında deneyimi olan iki doktoralı öğretim üyesinin, dil – anlatımı değerlendiren Türkçe alanında uzman bir öğretim görevlisinin, ve İlkokul düzeyinde dijital müfredat tasarımı üzerine çalışan iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada yer alan veri toplama araçları ile ilgili gerekli olan izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler ölçekleri çoğunlukla mesai saatleri içerisinde cevaplamışlardır. Ayrıca, internette çevrimiçi form olarak oluşturulan veri toplama araçları katılımcılarla paylaşılmış ve internet aracılığı ile de veriler toplanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına uygun olarak yapılmış, veri toplama araçlarını cevaplamak istemeyen sınıf ve branş öğretmenlerine herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmayacakları söylenmiştir.

Araştırmada nicel verilerin istatistiksel çözümlenmesinde, SPSS 21.00 programı kullanılmıştır. Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi kullanılmış ve ulaşılan sonuçlar frekans dağılım tablolarıyla verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklere sırası ile Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett's testi, Açıklayıcı Faktör Analizi ve Cronbach's Alpha güvenirlik testi uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekten elde edilen puanların normal dağılıma uygunluğu, hem grafiksel hem de sayısal yöntemlerle test edilmiştir. Öncelikle, toplam puanlara ilişkin histogram ve normal dağılım eğrisi incelenmiş; çarpıklık (Skewness=-0.410) ve basıklık (Kurtosis=0.211) değerlerinin -1 ve +1 aralığında yer aldığı görülmüştür. Büyüköztürk (2021), çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ve +1 aralığında olması durumunda verilerin normal dağıldığı kabul edilebileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Ayrıca Shapiro-Wilk normallik testi uygulanmış ve test sonucu anlamlı bulunmamıştır ($p=.185$). Bu bulgular doğrultusunda, verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

Normallik varsayımının sağlandığı belirlendikten sonra, değişkenlerin acil çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmen rol yeterliğini yordama gücü incelenmiştir. Bu kapsamda; cinsiyet ve eğitim durumu değişkenleri için bağımsız örneklem t-testi, yaş, mesleki kıdem ve eğitim verilen sınıf değişkenleri için ise tek yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde; belirlenen araştırma sorularına çözüm bulma amacı ile elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesiyle ortaya çıkan bulgular ve yorumları yer almaktadır.

Birinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Birinci Araştırma Sorusu: Kuzey Kıbrıs'ta görev yapan ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algıları nasıldır?

Tablo 2'de çalışma grubundaki ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanlara yapılan tek örneklemli t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2

Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Rol Yeterlik Algılarının Tek Örneklemli t-testi Bulguları

	Test Değeri: 3					
	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterlikleri	400	3.809	.668	399	24.220	.000

Tablo 2’de çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlik algılarını saptamak için, çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlikleri ölçeğine tek örneklemli t-testi uygulanmıştır. Araştırma grubu, 400 öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri $\bar{X}=3.809$ ve $ss = 0.668$ olarak bulunmuştur. Uygulanan test sonucunda t değeri 24.220, anlamlılık değeri (p) de .000 olarak hesaplanmıştır.

Bu durumda, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algılarının 3’ten büyük olduğu görülmüştür, $t_{(399)} = 24.220$ ve $p < .05$. Sonuç olarak; ilkökul öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimde rol yeterlik algılarının pozitif yönde, anlamlı derecede ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır.

İkinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

İkinci Araştırma Sorusu: Kuzey Kıbrıs’ta görev yapan ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri; cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim durumlarına, mesleki kıdemlerine ve eğitim verdikleri sınıfa göre nasıl bir farklılık göstermektedir?

Araştırma problemine ilişkin istatistiksel çözümler, çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterliklerini etkileyen her bir faktöre göre analiz edilmiştir.

Tablo 3’te çalışma grubunda yer alan ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanların, cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması amacı ile gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 3

Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t-testi Bulguları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Kısmi Eta Kare	T	p
Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterlikleri	Kadın	259	3.871	.608	.016	2.388	.015
	Erkek	141	3.694	.754			

Tablo 3’te kadın ve erkek öğretmenler arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını saptama amacı ile ilkökul öğretmenlerine uygulan çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlikleri ölçeğine, bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Araştırma grubu, 259 kadın ve 141 erkek öğretmenden oluşmaktadır. Kadın öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri $\bar{X}=3.871$ ve $ss=0.608$ olarak bulunurken; erkek öğretmenlerin $\bar{X}=3.694$ ve $ss = 0.754$ şeklinde bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin, erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Uygulanan test sonucunda t değeri 2.388, anlamlılık değeri (p) de 0.015 olarak hesaplanmıştır. Bunun sonucunda, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol

yeterliklerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmuştur, $p < .05$. Bağımsız örneklem t-testi sonucunda, kadın ve erkek öğretmenler arasında küçük düzeyde etki değeri (.016) olan anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 4'te çalışma grubunda yer alan ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanların, yaş değişkenine göre karşılaştırılması için gerçekleştirilen tek-yönlü ANOVA testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 4

Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterliklerinin Yaş Değişkenine Göre Tek-Yönlü ANOVA Testi Bulguları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	F	p
Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterlikleri	22-30 yaş arası	76	3.848	.671	.857	.464
	31-40 yaş arası	116	3.865	.601		
	41-50 yaş arası	133	3.786	.677		
	51-60 yaş arası	75	3.720	.743		

Tablo 4'te farklı yaş gruplarındaki öğretmenler arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını saptama amacı ile ilkökul öğretmenlerine uygulanan çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlikleri ölçeğine tek-yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Araştırma grubu; 22-30 yaş arası 76, 31-40 yaş arası 116, 41-50 yaş arası 133, 51-60 yaş arası 75 öğretmenden oluşmaktadır. 22-30 yaş arası öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri $\bar{X}=3.848$, $ss=0.671$, 31-40 yaş arası öğretmenlerin $\bar{X}=3.865$ $ss = 0.601$, 41-50 yaş arası öğretmenlerin $\bar{X}=3.786$; $ss = 0.677$, 51-60 yaş arası öğretmenlerin $\bar{X}=3.720$ $ss = 0.743$ şeklinde bulunmuştur.

Tüm yaş kategorilerindeki öğretmenlerin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Ancak, 31-40 yaş arası öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Uygulanan test sonucunda F değeri 0.857, anlamlılık değeri (p) de 0.464 olarak hesaplanmıştır. Bunun sonucunda, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde yaşlarına göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür, $p > .05$.

Tablo 5'te çalışma grubunda bulunan ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanların, eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5

Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterliklerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t-testi Bulguları

	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	S	T	p
Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterlikleri	Lisans	312	3.776	.677	-1.824	.100
	Lisansüstü	88	3.923	.623		

Tablo 5'te farklı eğitim durumlarına sahip öğretmenler arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını saptama amacı ile, ilkökul öğretmenlerine uygulanan çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlikleri ölçeğine bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Araştırma grubu, 312 lisans düzeyinde eğitim almış ve 88 lisansüstü düzeyde eğitim

almış öğretmenlerden oluşmaktadır. Lisans düzeyinde eğitim almış olan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri $\bar{X}=3.776$, $ss = 0.677$ olarak bulunurken; lisansüstü düzeyde eğitim almış olan öğretmenlerin $\bar{X}=3.923$, $ss = 0.623$ şeklinde bulunmuştur. Lisansüstü düzeyde eğitim alan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin, lisans düzeyinde eğitim alan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Uygulanan test sonucunda t değeri -1.824, anlamlılık değeri (p) de 0.100 olarak hesaplanmıştır. Bunun sonucunda, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür, $p > .05$.

Tablo 6'da çalışma grubunda bulunan ilkökul sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanların, mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılması için gerçekleştirilen tek-yönlü ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6

Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterliklerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Tek-Yönlü ANOVA Testi Bulguları

	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	S	F	P
Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterlikleri	1 – 5 yıl arası	46	3.777	.733	1.072	.379
	6 – 10 yıl arası	58	3.832	.577		
	11 – 15 yıl arası	65	3.879	.642		
	16 – 20 yıl arası	53	3.853	.627		
	21 – 25 yıl arası	69	3.822	.691		
	26 – 30 yıl arası	72	3.646	.663		
	30 yıl ve üzeri	37	3.916	.770		

Tablo 6'da farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını saptama amacı ile ilkökul öğretmenlerine uygulanan çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlikleri ölçeğine tek-yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Araştırma grubu, mesleki kıdemi 1 – 5 yıl arası olan 46, 6 – 10 yıl arası olan 58, 11 – 15 yıl arası olan 65, 16 – 20 yıl arası olan 53, 21 – 25 yıl arası olan 69, 26 – 30 yıl arası olan 72, 30 yıl ve üzeri olan 37 öğretmenlerden oluşmaktadır. Mesleki kıdemleri 1 – 5 yıl arası olan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri $\bar{X}=3.777$ ve $ss = 0.733$, 6 – 10 yıl olan öğretmenlerin $\bar{X}=3.832$ ve $ss=0.577$, 11 – 15 yıl olan öğretmenlerin $\bar{X}=3.879$ ve $ss=0.642$, 16 – 20 yıl olan öğretmenlerin $\bar{X}=3.853$ ve $ss=0.627$, 21 – 25 yıl olan öğretmenlerin $\bar{X}=3.822$ $ss = 0.691$, 26 – 30 yıl olan öğretmenlerinin $\bar{X}=3.646$ ve $ss=0.663$, 30 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin $\bar{X}=3.916$ $ss=0.770$ şeklinde bulunmuştur.

Tüm kategorilerindeki öğretmenlerin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak mesleki kıdemleri 30 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin, farklı mesleki kıdemi olan öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Uygulanan test sonucunda F değeri 1.072, anlamlılık değeri (p) de 0.379 olarak hesaplanmıştır. Bunun sonucunda, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, $p > .05$.

Piaget'in bilişsel gelişim teorisi, farklı yaş gruplarının öğrenme ihtiyaçlarının farklı olduğunu vurgulamaktadır (Kaplan, 2018). Bu da, öğretmenlerin sınıf düzeyine göre çevrimiçi pedagojik yaklaşımlarını ve dolayısıyla yeterlik algılarını değiştirmeleri gerektiğini göstermektedir. Pandemi döneminde ilkökul öğretmenleri, farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına uygun çevrimiçi stratejiler geliştirmek durumunda kalmışlardır. Bu nedenle, öğretmenlerin sınıf düzeyine göre yeterliklerinin değişebileceği hipotez edilmiştir ve eğitim verdikleri sınıfa göre rol yeterlik algıları araştırılmıştır. Tablo 7'de çalışma grubundaki ilkökul

sınıf ve branş öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanların, eğitim verilen sınıf değişkenine göre karşılaştırılması için gerçekleştirilen tek-yönlü ANOVA testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 7

Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterliklerinin Eğitim Verilen Sınıf Değişkenine Göre Tek-Yönlü ANOVA Testi Bulguları

	Eğitim Verilen Sınıf	N	$\bar{X}$	S	F	P
Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol Yeterlikleri	1. Sınıf	43	3.905	.492	1.746	.123
	2. Sınıf	47	3.804	.661		
	3. Sınıf	51	3.715	.589		
	4. Sınıf	53	4.007	.587		
	5. Sınıf	47	3.850	.650		
	Branş	159	3.736	.751		

Tablo 7’de görüldüğü üzere, çeşitli sınıflara eğitim veren öğretmenler arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını saptama amacı ile ilkökul öğretmenlerine uygulanan çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlikleri ölçeğine tek-yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Araştırma grubu; 1. sınıfa eğitim veren 43, 2. sınıfa eğitim veren 47, 3. sınıfa eğitim veren 51, 4. sınıfa eğitim veren 53, 5. sınıfa eğitim veren 47 ve 159 branş öğretmeninden oluşmaktadır.

1. sınıfa eğitim veren öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri $X = 3.905$ ss = 0.492, 2. sınıfa eğitim veren öğretmenlerin $\bar{X}=3.804$ ve ss=0.661, 3. sınıfa eğitim veren öğretmenlerin $\bar{X}=3.715$ ve ss=0.589, 4. sınıfa eğitim veren öğretmenlerin $\bar{X}=4.007$ ve ss=0.587, 5. sınıfa eğitim veren öğretmenlerin $\bar{X}=3.850$ ve ss=0.650, branş öğretmenlerinin $\bar{X}=3.736$ ve ss=0.751 olarak bulunmuştur.

Tüm kategorilerindeki öğretmenlerin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak 4. sınıflara eğitim veren öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin, diğer sınıflara eğitim veren öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Uygulanan test sonucunda F değeri 1.746, anlamlılık değeri (p) de 0.123 olarak hesaplanmıştır. Bunun sonucunda, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde eğitim verdikleri sınıfa göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur, $p > .05$.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada; çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algılarına ve demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem, eğitim verilen sınıf) çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri üzerindeki etkisine de bakılmıştır. Elde edilen bulgular, araştırmaya katılan ilkökul öğretmenlerinin çevrimiçi uzaktan eğitimde rol yeterlik algılarının pozitif yönde, anlamlı derecede ortalamanın üzerinde olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, çevrimiçi uzaktan eğitimde sahip oldukları rol yeterliği algılarının; yaşlarına, eğitim durumlarına, mesleki kıdemlerine, eğitim verdikleri sınıflara göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Bunun yanında; öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonucun, kadınların toplumdaki rolünden kaynaklandığı düşünülebilir. Kadınların sahip olduğu anne rolünün,

uzaktan eğitimde öğrencilerle daha yakından iletişim kurmalarına ve kendilerini teknoloji konusunda da geliştirerek daha yeterli algılamalarına neden olabilir.

Elde edilen sonuç, Yılmaz vd. (2016) yaptığı çalışma ile benzerlik göstermektedir. Her iki çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha etkili teknoloji kullanımına sahip oldukları ve kendilerini daha yeterli algıladıkları görülmüştür. Kocasaraç'ın (2003) yaptığı çalışmada da; uzaktan eğitimde önemli rol oynayan bilgisayarların öğretim alanında kullanımına ilişkin öğretmenlerin yeterlik algıları ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, kadın ve erkek öğretmenlerin yeterlik algıları arasında anlamlı bir fark olduğunu saptamıştır. Ancak Kocasaraç'ın yaptığı çalışmada, öğretim alanında bilgisayar kullanımına ilişkin kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla kendilerini daha az yeterli algıladıkları görülmüşken; bu çalışmada, kadın öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algılarının, erkek öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algılarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yılmaz'ın (2012) ve Barut'un (2015) çalışmalarında da erkek öğretmenlerin teknoloji kullanımında daha etkin oldukları belirlenmiştir.

Bu araştırmadaki sonuçtan farklı olarak, Özcan ve Saraç'ın (2020) beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptıkları araştırmada, çevrimiçi uzaktan eğitimdeki öğretmen rol yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Doğan'ın (2010) öğretmenlerin eğitim verirken teknoloji kullanımlarına ilişkin algılarını ele aldığı çalışmasında da, cinsiyetleri farklı olan öğretmenlerin algılarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Buna benzer olarak Özbek (2020) araştırmasında, öğretmenlerin dijital içerik ve teknolojiyi kullanma becerisine ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin dijital içerik ve teknolojiyi kullanma becerisine ilişkin algılarının, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını rapor etmiştir.

Yapılan araştırmada, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde yaşlarına göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Bu durum, yaşı ilerleyen öğretmenlerin de günümüz çağına ayak uydurarak kendilerini teknoloji alanında geliştirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgudan farklı olarak; Özcan ve Saraç'ın (2020) beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmada, çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmenlerin rol yeterlik algıları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu bulgusu elde edilmiştir. Yaşı artan öğretmenlerin, çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algılarının azaldığı görülmüştür. İki araştırmada elde edilen değişik bulguların, araştırmaya dahil edilen çalışma gruplarının farklılığından kaynaklandığını söylenebilir.

Yapılan araştırmada; öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuş ve araştırmaya katılan öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlik algılarının, ortalamanın üzerinde olumlu bulunduğu görülmüştür. Bunun sebebinin; öğretmenlerin aldıkları lisans eğitimleri ve katıldıkları hizmet içi eğitimlerin bir sonucu olduğu varsayılmaktadır (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2018). Jannah vd. (2020) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin dijital teknoloji algılarını ele almışlardır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler etkili dijital tabanlı öğrenmenin verimli bir şekilde gerçekleşebilmesinde; dijital olanaklara (teknolojik araç) sahip olmaktan çok, öğretmen yeterliğinin önemine (iletişim becerileri-dijital beceriler, yaratıcı düşünme) dikkat çekmişlerdir.

Pandemi döneminde yaygınlaşan uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili Demir ve Kale (2020) de öğretmenler üzerinde araştırma yapmışlar, bunun sonucunda öğretmenlerin büyük büyük bir kısmının kendini uzaktan eğitimde yeterli ve orta düzeyde yeterli algıladıklarını saptamışlardır. Düşük yeterliğe sahip veya deneyimi bulunmayan öğretmenlerin ise büyük bir oranının, bu süreçte kendilerini geliştirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Demir ve Kale'nin araştırma bulgularından farklı olarak; Gürer vd. (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitime yönelik dirence sahip oldukları ve bu şekilde ders anlatmak

istemediklerini ortaya koymuşlardır. Pandemi sürecinin çevrimiçi uzaktan eğitimi zorunlu kılması ve öğretmenlere de bu alanda çeşitli hizmet içi eğitimler düzenlenerek sürecin desteklenmesi, farklı yıllarda elde edilen bulgulardaki değişikliğin nedeni olarak düşünülebilir.

Aynı zamanda Doğan (2010) araştırmasında mesleki kıdemleri farklı olan öğretmenlerin eğitim verirken teknoloji kullanımlarına ilişkin algılarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşması, Özbek'in (2020) çalışmasında öğretmenlerin dijital içerik ve teknolojiyi kullanma becerisine ilişkin algılarının mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşmadığını rapor etmesi, araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada da öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinin, mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum karşısında; tecrübeli öğretmenlerin ve yöneticilerin, pandemi sürecinde mesleğe yeni başlayan öğretmenlere destek oldukları ve onları yönlendirdikleri söylenebilir. Ancak Kocasaraç (2003) araştırmasında, bu sonuçlarından farklı olarak, öğretmenlerin öğretim alanında bilgisayar kullanma yeterlikleri ile mesleki kıdem değişkenlerine ilişkin anlamlı bir fark olduğunu öne sürmüştür. Araştırmalar arasından uzun yıllar geçmesi, elde edilen bulguların farklılaşma nedeni olabilir.

Çalışmada; öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterliklerinde eğitim verdikleri sınıfa göre anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Literatürde sınıf düzeyi ile çevrimiçi yeterlikler arasındaki ilişkiye dair çeşitli bulgular mevcuttur. Örneğin, Tondeur vd. (2017) öğretmenlerin teknoloji entegrasyonu yeterliklerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını; erken sınıflarda motivasyonel stratejilere odaklanırken, üst sınıflarda içerik aktarımına ağırlık verildiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, König vd. (2020) pandemi döneminde erken sınıf öğretmenlerinin öğrencilerdeki öz-düzenleme eksikliği nedeniyle daha fazla zorluk yaşadığını, üst sınıf öğretmenlerinin ise içerik aktarımında daha yüksek yeterlik hissettiğini raporlamıştır. Ancak Ertmer ve Ottenbreit-Leftwich (2013) çalışmalarında, öğretmenlerin teknoloji kullanımının sınıf düzeyinden bağımsız olarak benzer zorluklar içerdiğini savunmuştur.

Yapılan çalışmada da, 4. sınıf öğretmenlerinin yüksek puanları dikkat çekse de, genel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum; Ertmer ve Ottenbreit-Leftwich'in (2013) öne sürdüğü gibi, pandemi döneminde tüm sınıf düzeylerinde ortak zorluklar (teknolojiye erişim, öğrenci katılımı, vb.) yaşanmasıyla açıklanabilir. Öte yandan, 4. sınıf öğretmenlerinin yüksek puanları da, üst sınıf öğretmenlerinin içerik aktarımında daha yüksek yeterlik hissetmesi ile bağdaştırılabilir. 5. sınıf öğretmenlerinin yeterlik puanlarının beklenenden düşük çıkması, Koleje Giriş Sınavı (KGS) hazırlık sürecinin öğretmenlerin çevrimiçi yeterliklerini olumsuz etkilemesiyle açıklanabilir. Zira bu sınıfta öğretmenler, sınav odaklı bir müfredat nedeniyle pedagojik esneklikten uzaklaşmış olabilirler.

Bu çalışma sonucunda, uygulamaya ve gelecekte araştırma yapacak araştırmacılara ayrı ayrı önerilerde bulunulmuştur.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Öğretmen adaylarının programlarına, çevrimiçi uzaktan eğitime ilişkin dersler eklenebilir.
- Öğretmenlerin değişen çağa ayak uydurmalarını ve kendilerini geliştirmelerini sağlamak için eğitimde teknoloji kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim kursları verilebilir.
- Pandemi nedeni ile zorunlu hale gelen uzaktan eğitimde, öğretmenlerin çevrimiçi uzaktan eğitimi gerçekleştirme becerilerini artırmak için çeşitli eğitimler hazırlanabilir.

- Velilerin ve öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin bilgilendirilmesiyle, bu süreçte işlenen derslerdeki verim artırılabilir.
- Uzaktan eğitime yönelik düzenlenecek eğitimlerle, hazırlanan çeşitli ders materyalleri ile ve uzaktan eğitimde öğretmenlerin ihtiyaç duyabilecekleri araç gereç eksikliklerinin giderilmesi ile öğretmenlere destek olunabilir.

Sonraki Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Yapılan araştırma sadece ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerini kapsamaktadır. Ortaokul ve lise öğretmenlerini de kapsayacak şekilde benzer araştırmalar yapılabilir. Farklı kademelerde çalışan öğretmenler üzerinde araştırmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Devlet okulları yanında özel okullarda çalışan öğretmenler de araştırmaya dahil edilerek, çevrimiçi uzaktan eğitimdeki rol yeterlikleri saptanabilir. Elde edilen verilerle karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir.
- Nicel yöntem kullanılarak yapılan araştırma, nitel yöntemler de kullanılarak daha ayrıntılı bir şekilde ele alınabilir.

Destek ve Teşekkür

Bu çalışma, 17-18 Ekim 2024 tarihleri arasında düzenlenen ISTEC 2025 (International Science and Technology Conference) Konferansı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Çatışma Beyanı

Araştırmının yazarları olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmanın planlanmasından uygulanmasına, verilerin toplanmasından verinin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir. Çalışmanın yazım sürecinde bilimsel etik ve alıntı kurallarına uyulmuş, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Altınay, F., Altınay, Z. & İşman, A. (2004). Roles of the students and teachers in distance education. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 5(4). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tojde/issue/16934/176798>
- Antalyalı, Ö. L. (2004). *Uzaktan eğitim algısı ve yöneylem araştırması dersinin uzaktan eğitim ile verilebilirliği*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Ateş, A., & Altun, E. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Barış, M. F. (2015). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 36-46.
- Baturay, M. H., & Türel, Y. K. (2012). Çevrimiçi uzaktan eğitimcilerin eğitimi: E-öğrenmenin yükselişi ile beliren ihtiyaç. G. Eby, G. T. Yamamoto, & U. Demiray (Eds.), *Türkiye'de e-öğrenme: Gelişmeler ve uygulamalar-III* (pp. 1–21). Anadolu Üniversitesi.

- Barut, L. (2015). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımına yönelik tutumları ile bilgisayar öz yeterlik algıları arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirsch, V., Schuwer, R., Egorov, G., Paskevicius, M., ... & Mason, J. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>
- Burke, J., & Dempsey, M. (2020). COVID-19 practice in primary schools in Ireland report. Retrieved from <https://www.into.ie/app/uploads/2020/04/COVID-19-Practice-in-Primary-Schools-Report1.pdf>
- Büyükoztürk, Ş. (2021). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (28. baskı). Pegem Akademi.
- Demir, S., & Kale, M. (2020). Öğretmen görüşlerine göre COVID-19 küresel salgını döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(8), 3445-3470.
- Doğan, S. (2010). Perceptions of teachers about the use of educational technologies in the process of instruction, *Odgojne Znanosti*, 12(2), 297-309.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2021). Pandemi döneminde Türkiye'de eğitim: Eşitsizlikler, deneyimler ve öneriler. https://cdn.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2021/11/ERG_PandemiDonemindeTurkiyedeEgitim_2021.pdf
- Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. T. (2013). Removing obstacles to the pedagogical changes required by Jonassen's vision of authentic technology-enabled learning. *Computers & Education*, 64, 175-182. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.10.008>
- Eygü, H., & Karaman, S. (2013). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 36-59. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kusbd/issue/19375/205547>
- Foshay, W. R., & Bergeron, C. (2000). Web-based education: A reality check. *TechTrends*, 44(5), 16-19. <https://doi.org/10.1007/BF02818231>
- Gürer, M. D., Tekinarsan, E., & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 47-78. <https://doi.org/10.17569/tojq.74876>
- Holmberg, B. (1995). *Theory and Practice of Distance Education* (Second Edition). London: Routledge.
- Jannah, M., Prasojo, L. D., & Jerusalem, M. A. (2020). Elementary school teachers' perceptions of digital technology based learning in the 21st century: Promoting digital technology as the proponent learning tools. *Al Ibtida: Jurnal Pendidikan Guru MI*, 7(1), 1-18.
- Kaplan, E. D. (2018). Piagetian theory in online teacher education. *Creative Education*, 9(6), 831-837. <https://doi.org/10.4236/ce.2018.96061>
- Kavrat, B., & Türel, Y. (2013). Çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmen rollerini ve yeterliliklerini belirleme ölçeği geliştirme. *The Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 1(3), 23-33.
- Kocasaraç, H. (2003). Bilgisayarların öğretim alanında kullanımına ilişkin öğretmen yeterlilikleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 77-85.
- König, J., Jäger-Biela, D. J., & Glutsch, N. (2020). Adapting to online teaching during COVID-19 school closure: Teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 608-622. <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1809650>
- Mehrotra, R., Verma, R. M., Devi, M., & Jakhar, R. S. (2022). Online teaching skills and competencies. *World Journal of English Language*, 12(3). <https://doi.org/10.33200/ijcer.1158906>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEY_YENEL_YETERLYKLERY.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *Dijital ölçme ve değerlendirme eğitim programları duyurusu*. [Basın açıklaması]. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_01/18131326_duyuru.pdf
- Mitchell, J. P., Banaji, M. R., & MacRae, C. N. (2005). The link between social cognition and self-referential thought in the medial prefrontal cortex. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 17(8), 1306-1315. <https://doi.org/10.1162/0898929055002418>

- Mulenga, E. M. & Marb n, J. M. (2020). Is COVID-19 the gateway for digital learning in mathematics education? *Contemporary Educational Technology*, 12(2), ep269. <https://doi.org/10.30935/cedtech/7949>
- Olca , A., & D  , B. (2016). Turizm eğitimi alan öğrencilerin internete dayalı uzaktan eğitim yöntemine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 7(1), 727-750.
-  zbek, Y. (2020). *Sınıf   retmenlerinin dijital içerik ve teknolojiyi kullanma becerileri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitü, Nevşehir.
-  zcan, B., & Saraç, L. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde   retmen  evrimi i uzaktan eğitim rol ve yeterlikleri: Beden eğitimi öğretmenleri  rne i. *Milli Eğitim Dergisi*, 459-475. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787127>
-  zta , S., & Kılıç, B. (2017). Atatürk ilkeleri ve inkıl p tarihi dersinin uzaktan eğitim şeklinde verilmesinin  niversite   rencilerinin görüşleri açısından değerlendirilmesi (Kırklareli  niversitesi  rne i). *Turkish History Education Journal*, 6(2), 268-293.
- Sümer, M. (2016). Sanal derslere ilişkin   renci görüşlerinin incelenmesi. *U ak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 181-200.
- Taşpınar, M. (2014). Mesleki eğitimde uzaktan eğitim ve toplumsal algı. *Eğitim ve   retim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1-7. http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/01a_taspinar.pdf
- Tondeur, J., van Braak, J., Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. (2017). Understanding the relationship between teachers' pedagogical beliefs and technology use in education: A systematic review of qualitative evidence. *Educational Technology Research and Development*, 65(3), 555-575. <https://doi.org/10.1007/s11423-016-9481-2>
- UNESCO. (2021). *National education responses to COVID-19: Summary report of the UNESCO online survey*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378172>
- UNICEF. (2021). *COVID-19 sürecinde Türkiye'de  ocukların e itimi ve refahı: Durum analizi ve  neriler*. [Rapor]. <https://www.unicef.org/turkey/media/11006/file/COVID19%20E%C4%9Fitim%20Analiz%20Raporu.pdf>
- Uzoğlu, M. (2017). Fen bilgisi   retmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 335-351.
- Yükseköğretim Kurulu (2018). *Yeni   retmen yetiştirme lisans programları*. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>
- Yılmaz, E., Tomris, G., & Kurt, A. A. (2016). Okul  ncesi   retmenlerinin öz yeterlilik inançları ve teknolojik araç gereç kullanımına yönelik tutumları: Balıkesir ili  rne i. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 6(1), 1-26.
- Yılmaz, H. H. (2012). *  retmenlerin eğitimde teknoloji kullanımı konusunda tutumlarının değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamı  yüksek lisans tezi]. Bah e ehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstit  , İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Distance education involves educational activities where students and teachers do not need to be physically present together, relying heavily on planning, guidance, and technology (Holmberg, 1995). The COVID-19 pandemic rendered face-to-face education impossible, making distance education mandatory worldwide and pushing teachers and students to use digital tools and resources more effectively (Mulenga & Marban, 2020).

Research has explored factors influencing the efficiency of distance education. Barı  (2015) found significant differences in students' attitudes based on their ownership of technological devices, while technological equipment also impacted course attitudes and success (Foshay & Bergeron, 2000). Negative experiences with distance education have discouraged students (Mitchell, Banaji, & MacRae, 2005), but improving educational quality can help shift these attitudes positively (Ta pınar, 2014). Students who find face-to-face education more effective after unsatisfactory online lessons develop negative views towards distance education

(Antalyalı, 2004). However, Eygü and Karaman (2013) observed no significant link between technological skills and satisfaction levels.

For educators, familiarity with distance education significantly influences their perspectives and success (Ağır, 2007; Ateş & Altun, 2008). Burke and Dempsey (2020) highlighted that the pandemic provided teachers with opportunities to explore digital learning and develop their skills. Despite challenges in using online platforms, distance education reduces costs by eliminating time and place constraints (Olçay & Döş, 2016). Limited communication in distance education has been linked to reduced motivation (Uzoğlu, 2017). Öztaş and Kılıç (2017) found that students faced disconnection issues despite synchronous courses, while Sümer (2016) reported inadequate teacher-student communication.

The effectiveness of online education depends on teachers' skills and expertise in virtual environments, emphasizing the importance of online teacher competencies (Mehrotra et al., 2022). Unlike traditional teaching skills, these competencies are defined as "Online Teacher Competencies" in the literature (Baturay & Türel, 2012).

The main purpose of the study is to examine the role competencies of primary school teachers who have to undertake the task and responsibility in online distance education in Northern Cyprus in terms of various variables. It is aimed that this research will lead the official institutions and future researches that can make online distance education more efficient. For this purpose, the following research questions were determined and answers were sought:

1. What are the role competencies perceptions of primary school classroom and branch teachers working in Northern Cyprus in online distance education?
2. How do the role competencies of primary school classroom and branch teachers working in Northern Cyprus in online distance education differ according to the variables of gender, age, educational background, teaching experience, and grade level taught?

Method

In the study, survey model, one of the quantitative research methods, was used. The research population consists of classroom and branch (English - Music - Painting - Physical Education) teachers working in primary schools in Northern Cyprus. The research sample consists of 400 teachers selected from the population. Simple random sampling method was used among the sampling methods.

“Demographic Form” and “Scale for Determining Teachers Role Competencies in Online Distance Education” were used in the study. The demographic information part consists of five sections and includes personal information, educational information and professional information (gender, age, educational background, teaching experience, grade level taught). The Likert-type 5-point scale ‘Scale for Determining Teachers’ Role Competencies in Online Distance Education’ was developed by Kavrat and Türel (2013).

The SPSS 21.0 programme was used to analyze the quantitative data. While an independent samples t-test was performed for gender and educational background variables, one-way ANOVA was performed for age, teaching experience, and grade level taught variables.

Findings

In line with the findings obtained; it was found that primary school teachers' perceptions of role competencies in online distance education were positive and significantly above the average. Female teachers' role competencies in online distance education were higher than male teachers.

As a result of the test applied, t value was calculated as 2.388 and the significance value (p) as 0.015. As a result, a significant difference was found in teachers' role competencies in online distance education according to their gender, $p = .015 < .05$. As a result of the independent sample t-test, a significant difference was found between female and male teachers with a small effect value (.016).

It was seen that there was no significant difference in the role competencies of teachers in online distance education according to their age, educational background, teaching experience, and grade level they taught.

Conclusion and Discussion

The study revealed a significant difference in the role competencies of male and female teachers in online distance education. This may be attributed to societal roles, where women, often in nurturing roles, tend to communicate more closely with students and enhance their technological skills. This finding aligns with Yılmaz et al. (2016). No significant differences were observed in teachers' role competencies based on age, suggesting that teachers adapt to technological advancements regardless of age. Similarly, role competencies did not vary according to educational background, with perceptions being positively above average, likely due to undergraduate education and in-service training (Council of Higher Education [YÖK], 2018).

Consistent with previous studies (Doğan, 2010; Özbek, 2020), no differences were found based on teaching experience. This could be due to experienced teachers supporting and guiding less experienced colleagues during the pandemic. Lastly, the study showed no significant differences in role competencies based on the grade level they taught, indicating that teachers across all branches perceive themselves as equally competent professionally.